

ДЭБЮТ

дэбют

Павал С্বярдлоў

...ад слова «Бог»

пачалася зямля...

Агледзься

Тры навэлы

ТРАЛЕЙБУС

Я не люблю знаёміца з дзяўчынамі ў трамвайбусах. Нам заўсёды выходзіць на розных прыпынках, а нават калі не, дык адразу пасля дзівярэй мы абавязкова разыходзімся ў розныя бакі. Гэта лёс, і я ніколі не спрабаваў нічога зрабіць з ім. Разумныя людзі не змагаюцца з лёсам. Я прымаю свой лёс такім, які ён ёсьць.

Яна ўвайшла на «Ракеце», я адразу заўважыў яе. Яна прыцягальная. Рэзкія рысы твару й рудыя валасы, хутчэй за ўсё фарбаваныя. Яна час ад часу падымает на мяне вочы, але не падыдзе да мяне, і я не крануся з месца. Ёсьць паміж намі нешта, што робіць усё астатніе немагчымым. Мы ж незнамыя. Гэта толькі кажуць, што маладыя хутка сыходзяцца, гэта зусім ня так. Не магу. Не скрануся.

Толькі калі яна першая...

— Прывет.

Я не съпяшаюся з адказам, а толькі гляджу ёй у вочы. Потым кажу:

— Прывітаньне.

І хутка дадаю, бо разумею, што яна шмат сілаў страціла на тое, каб пачаць. Што яна нярвеуцца. Што калі зараз не зрабіць крок на-сустрач... Але так лёгка крохыць да таго, хто запрашае цябе! Я дадаю:

— Як цябе завуць?

Банальна, але што яшчэ спытаць у незнамай? Яе завуць Лена. А мяне — Паша.

— Паша, ты всегда говоришь по-белорусски?

Люблю гэтае пытаньне й заўсёды яго чакаю, і не разумею тых, каго яно нярве. Не, я размаўляю па-беларуску не заўсёды, а толькі калі знаёмлюся з дзяўчынамі.

Яна ўсміхаецца. Яна ўжо даўно хоча размаўляць на мове, але нешта заўсёды перашкаджала ёй. Складана змагацца з тым, што знаходзіцца ўнутры цябе.

Так, хацеў сказаць, я таксама адчуваю ўнутры сябе гэтае нешта. Гэта съяна, гэта джала. Але я не сказаў.

Гэтая съяна — я сам.

За думкамі я не заўважыў, што ў размове ўзынікла няёмкая паўза. О, як яна пагражае нашаму крохкаму знаёмству! Яна пасьпяшалася спытаць, дзе я вучуся.

— Я буду журналістам.

Яна зноў усміхнулася:

— А зараз ты хто?

— Так, ногі ды галава.

— Ногі, галава ды страўнік? Няблага. Дык можа, яшчэ што-небудзь ёсьць?

Апошняе яна сказала па-беларуску. Так, людзі дапамагаюць адзін аднаму вырашаць і зъмяняцца. Але ці доўга працягненца нашая размова?

— Колькі ты пажадаеш, — адказала яна, — я не съпяшаюся. Я люблю грамадскі транспарт. Тут можна сустрэць цікавых людзей.

Хто ж ты такая? Ці ня варта скончыць гэту размову хутчэй, пакуль трапейбус яшчэ не павярнуў на Будзённага? У мяне ў запасе ёсьць колькі прыпынкаў, таму я працягваю:

— Чаму ты лічыш, што я цікавы чалавек? — Бо я ўпэўнены, што апошняя фраза адносілася да мяне. — Ты ж зусім мяне ня ведаеш!

Яна маўчыць, бо маё пытаньне гучыць як абвінавачанье. Ты схлусіла, я нецікавы. Я не прымаю шанцаў. Я не заслугоўваю... Гэты шанец... не для мяне.

Яна маўчыць. Здаецца, разумее мяне, але што ты тут скажаш? Здаецца, яна гатовая адварнуцца...

— Дзякую за размову. Я пайду.

— Ідзі.

Я выходжу на Даўгабродскай, з нейкай палёгкай чую, як за съпіной

бразгаюць дзьверы. Але наступная думка спыняе мяне. Што я страціў? Я ж нешта страціў! Я азірнуўся і ўбачыў яе твар у вакне. Сумны, вельмі сумны твар. Я падышоў да лаўкі і сеў. І зноў зірнуў, але тралейбус ужо заварочваў на Ванеева. Яна, здаецца, глядзела на мяне.

Я буду чакаць яе тут, пакуль гэты тралейбус ня вернеца. Яна любіць тралейбусы. Яна абавязкова зробіць кола і прыедзе сюды. Яна здагадаецца.

НЕСПАДЗЯВАНКА

Чалавек падышоў да лаўкі і падняў капялюш. Гэты капялюш доўга ляжаў насупраць мяне, але я не наважваўся ўзяць яго. І вось прыйшоў чалавек і падняў капялюш. Надзеў яго. Задаволена ўсміхнуўся. Зірнуў на мяне.

— Вы, напэўна, жадалі ўзяць гэты капялюш сабе? — спытаўся.

— Так, — адказаў я, — хацеў. Але прыйшлі вы.

Ён усміхнуўся і ўгледзеўся ў неба. Цікавы чалавек. Я сядзеў на лаўцы і пазіраў на яго зынізу ўверх, а ён глядзеў на неба. Гэта працягвалася некалькі імгненняў. Потым ён зноў зірнуў мне ў очы.

— Калі ён падабаецца вам — бярыце.

Чалавек акуратна зьняў капялюш, і яго валасы, адчуўшы волю, шугануліся за ветрам. Ён працягнуў капялюш мне, і я ўзяў яго. Адзеў.

Хораша.

Чалавек пайшоў, а я застаўся сядзець. Я чакаў яе.

Часам здараецца, што ты чакаеш кагосці, але гэта патрэбна толькі табе. Вельмі патрэбна. Толькі табе. Яна прыйдзе, бо ты запрасіў яе. Ты прызначыў час і месца, таму яна прыйдзе. Яна прыйдзе — і ты будзеш гутарыць з ёй, але не яна з табой. Яна будзе слухаць, а можа нават і слухаць ня будзе. Будзе проста глядзець на ліхтар ды вышэй за яго, а вышэй — нічога не відаць. Апроч неба.

Калі ты знаходзіш тую, што шукаў — гэта толькі паўсправы. Трэба яшчэ, каб яна знайшла цябе.

Знайсьці мяне не складана. Зъбіраецца навальніца, таму людзей на вокал няшмат. Толькі два дзядзькі сядзяць праз колькі лавак ад мяне, ды раптам усталі, засыпшалі. Мабыць, дадому. За імі пабеглі сабакі — праменад скончаны. І незнаёмец, які падараў мяне капялюш, зынік. Яна заўважыла мяне.

Хутка падышла ды сказала: «Хэлоў». Я адказаў, і яна села побач.

Паміж намі вельмі мала было вызначана дагэтуль. Мы проста сустракаліся, заўсёды я прасіў яе аб наступнай сустрэчы. Часам я заязджаў да яе. Мы доўга гутарылі, пілі гарбату. Яна съмяялася, бо я жартаваў.

Але я ніколі не гаварыў ёй, што кахаю. Ня ведаю, што яна думае пра мяне, а калі пытаюся, яна ніколі не адказвае. Я ня ўпэўнены ў ёй, гэтаксама, як і ў сабе. Згадваючы яе, я адчуваю цеплыню і лёгкасць,

але адна думка пра тое, каб падзяліцца з ёй гэтым пачуцьцём, вяртае мне мой холад. Я кахаю — гэта проста два слова.

Але ад слова «Бог» пачалася зямля.

Ад гэтых словаў таксама нешта павінна пачацца. Я ня ведаю, што.

Зараз яна загаварыла першая:

— Я стамілася.

— Трымай «Росинку».

— Дзякуй.

Яна робіць глыток. Потым кажа:

— Хутка дождж будзе. Трэба схавацца.

Дажджу я не баюся, нават жадаю яго. Мне вельмі цікава, як яна будзе паводзіць сябе, калі першыя кроплі ўпадуць у яе акуратную далонь.

— Мабыць, пранясе, — адказваю я, — вецер моцны. А каб і дождж...

Здавалася, яна ўжо хацела ўстаць, але мае слова спынілі яе. Зараз яна толькі глядзіць, бо сама ня ў стане вырашыць, трэба хавацца, ці не. Таму і глядзіць, чакае, што я ўстану і пайду. Але я не падымуся. Хіба гэта мужчынская справа — вырашыць?! Я пачакаю.

— Які прыгожы капялюш, — нарэшце кажа яна.

— Так, мне самому падабаецца. Адзін незнёмы быў тут хвілінаў за пяць да цябе. Ён чамусьці аддаў мне яго.

Я зьняў капялюш і падаў ёй. Яна пакруціла яго ў руках, а потым адзела. Усталала з лаўкі.

— Ты хацеў бачыць мяне. А я жадала пагаварыць з табой. Першы раз. І апошні.

Нечаканасць. Так, яна ніколі не жадала бачыць мяне. Яе думкі ніколі не запыняліся на мне, калі мяне не было побач. Нашыя адносіны — гэта цалкам я.

— Нашыя з табой сустрэчы працягваюцца толькі таму, што ты ўсё трываеш. Церпіш мяне. Дзе твая годнасьць?

Мая годнасьць... Калі б я крыўдзіўся на цябе, калі б я не прасіў прабачэння... кожны раз... Хіба я размаўляў бы з табой сёньня? А ўчора? Маё жыцьцё было б сумным без твайго голасу. Таму я не дазваляў сабе страціць яго — і ўсё.

— Ты ўсё трываеш... бо не паважаеш сябе. Не, не таму. Ты мяне не паважаеш. Ты не абражашся, калі я цябе крыўджу. Ты чуеш толькі ўласныя думкі. Маё слова — нішто для цябе...

— Як!

— Ты ня ў стане ўзяць тое, што табе падабаецца. Ты заўсёды вытрымліваеш дыстанцыю. Ты толькі граеш нашымі адносінамі, каб у небяспечны момант адкінуць іх не шкадуючы, і пайсьці далей. Ты думаеш, я не разумею, а?

— Я хвалююся за сваё сэрца...

— Ты хвалюешся за сваё сэрца?! Яно не належыць нікому, акрамя цябе.

Яна рэзкім рухам сарвала капялюш з галавы і кінула на лаўку. Потым адварнулася і пайшла. Я ўзяў капялюш і ўзважыў у руцэ.

Вельмі лёгкі. Неадчувальна лёгкі... Я размахнуўся і кінуў капялюш у раку. Ён упаў на ваду разам з першымі краплямі дажджу.

РАНІЦАЙ

Я назіраю. Гляджу ў вакно. Потым вакол сябе.

І ты паназірай. Адарві свой погляд ад манітору, калі ласка, і азірніся. Ты бачыш?

Як пакрысе рухаецца сонца, зъмяняючы абрысы рэчаў у пакоі. Агледзься.

Як гавораць. Як рухаюцца губы. Якога колеру зубы ў гэтых людзей? Ці шмат усьміхаюцца? Азірніся.

Хто зараз стаіць за тваёй сыпінай? А хто быў там пяць хвілінай таму? Узгадай.

Ці ёсьць у цябе кішэні? А што там ляжыць? Зазірні.

Ці шмат аўтамашынаў за вакном? Паглядзі.

Ты чуеш іх? Прыслухайся. Што гэта?

Хто зъявіўся там, на даху? Што ён зъбіраецца зрабіць? Знайдзі бінокль, ён недзе блізка. Дакладна — у шафе, разам з іншымі закінутымі цацкамі. Паглядзі на дах.

Як трапеча лісцыё. Як плывуць аблокі. Як сьвеціць спачатку сонца, потым ліхтары, потым месяц. Паназірай.

Як людзі сыходзяцца і разыходзяцца, вітаюцца і разъвітваюцца, што яны робяць яшчэ? Гэта цікава, абавязкова паглядзі.

Адарвіся ад манітору, я ж яшчэ нічога не напісаў. Ты ўсё пабачыш, што бачу я, і шмат болей, калі табе паshanцуе. Толькі адарвіся ад манітору і — агледзься.
